

OvD Zondag 8 augustus 2021

Verkondiging

Gemeente in de Heer Jezus Christus,

Na gedane zaken kan ik meestal niet meteen de slaap vatten. Gesprekken spoken nog door mijn hoofd. De opgehoopte adrenaline tijdens vergaderingen moet nog wijken. U mag dat trouwens ook gewoon ergernis noemen. Maar gelukkig ook de vreugde en vrolijkheid als de ontmoeting - niet zelden rondom de Schriften - goed en weldadig was en ik licht euforisch weer naar huis terugkeer. Veel te lang geleden overigens, dat ik dat ervaren heb. Het vraagt om een glas wijn dat ik terwille van de openbaarheid van deze gelegenheid voorzichtigheidshalve op één glas houd. En, naar ik vrees, wat zinloos zappen waarbij ik nog al eens, meestal met spijt achteraf, bij talkshows als OP1 blijf hangen. Toch, en misschien juist wel om deze reden, bleef ik geboeid kijken naar een item over de radiopresentator Frits Spits die, zelf gehinderd door slaapproblemen na het overlijden van zijn vrouw, andere slapelozen te hulp wil komen door bij wijze van experiment, vijf nachten op rij een nachtprogramma over slapeloosheid zal presenteren. Wat doet de nacht met mensen? Zelf vertelde hij beeldend hoe hij nachtelijks in gevecht is met de rood oplichtende cijfers van zijn digitale wekker. Maar ook zijn er mensen die de nacht omarmen. De nachtfotograaf die dan tot zijn mooiste werk komt. De bakker die slapen zonde van zijn tijd vindt en dat liever doet tijdens familiefeestjes. Waar ook wat voor te zeggen valt. De truckchauffeur die liever zijn smalle truckbed opzoekt dan in huis te slapen. Daar, naar mijn gevoel, wordt

het toch wat problematisch. Want alle romantiek ten spijt, representeert de nacht toch eerst en vooral de nachtzijde van het menselijk bestaan. Het is niet goed nooit meer te slapen. Daar is ook in medische zin veel over te zeggen. Maar dat laat ik graag over aan de ouderling van dienst. Overdag dan gaat het wel. Dan is er zoveel om je heen dat je ervan afleidt. Maar in de nacht worden mensen op zichzelf teruggeworpen. In de nacht weet je je alleen. En zeker als er naast je niemand meer slaapt.

Vanzelfsprekend komt er in het programma ook een visser voor. Ook hun werk speelt zich af in de nacht. Misschien is dat een reden voor dit plotselinge initiatief van de kant van de leerlingen om scheid te gaan. Maar toch niet het enige. Tot dusver hoefden de leerlingen van Jezus in het evangelie volgens Johannes eigenlijk alleen Jezus achterna te gaan. Hem te volgen waarheen hij ging. Maar in dit gedeelte van het evangelie zijn zij hem kwijtgeraakt. Er was een incident. Aan onze lezing ging het bekende verhaal van de wonderbaarlijke broodvermenigvuldiging vooraf zoals we dat ongeveer in alle evangeliën terugvinden. Maar bij Johannes wordt het problematisch. Het verzamelde volk wil op grond van dat teken Jezus tot koning over Israël maken en hem zelfs met geweld meevoeren. Opnieuw, zoals zo vaak in het evangelie volgens Johannes, begrijpen zij hem verkeerd. Op grond hiervan, zo schrijft Johannes, trekt Jezus zich terug in het gebergte, waar bij hem ook deze broodvermenigvuldiging had plaatsgevonden. Geheel alleen.

Inmiddels, zo schrijft Johannes verder aan zijn evangelie, is de nacht gevallen. En de leerlingen zijn dus ook alleen. Geheel op zichzelf teruggeworpen. Zij gaan scheid en voordat je het weet nemen de oeroude chaosmachten het over. De zee, zo moet u weten, is in de Bijbel nooit enkel H₂O. Daarom heet het meer van Tiberias waarover zij

gaan, veelbetekenend ook zee. Terwijl het Grieks daarvoor heus wel een ander woord heeft. De zee is de chaos. De hernomen chaos. Het tohoewabohoe, de woeste leegte vanaf den beginne. Inderdaad in de nacht ruiken de oude doodsmachten hun kans. Was het maar zo dat wij de Heer altijd bij ons wisten. Maar dat is uiteindelijk toch een te vrome gedachte. Er zijn dagen en jaren dat wij alleen gaan. Dat wij niets van God ervaren. Dat hij er niet is. Het is dat moment waarop wij alleen de nacht door moeten zien te komen. En dat is altijd iets als een gevecht met de elementen. Soms zo klein dat ze zijn samengebald tot de rode cijfers van de digitale klok. Wij weten ons moederziel alleen. Het is ook niet voor niets dat de evangelist Johannes meldt dat de leerlingen zo'n vijfentwintig of dertig stadiën ver gekomen zijn. dat is zo'n vijf a vijfenthalve kilometer. Te ver om nog land in zicht te hebben. Te ver om nog terug te kunnen keren. Middenin het leven, bevind je je in de dood. Het is nacht.

De geografie van Galilea is, zoals overal in de bijbel, allereerst theologie. De evangelist Johannes speelt vrij met allerlei beelden die ons de eerste twee boeken van de Tenach in herinnering roepen, Genesis en Exodus. Dat in den beginne het woord was brengt ons het scheppingsverhaal te binnen zoals in ons verhaal de storm op het meer daar herinneringen aan oproept. Op de berg wordt de maaltijd gevierd, met goede wijn en uitgelezen spijzen. Daar zijn, al is het maar voor even, God en mens heel dicht bij elkaar, als Mozes en zijn God. Maar dan is er ook weer de zee, woest en ledig als vanouds. Een zee waar geen doorkomen aan is. Het gaat niet allemaal chronologisch. Zoals het er in een mensenleven ook niet allemaal chronologisch aan toegaat. Soms zijn er die momenten van diepe verbondenheid. En dan is er weer die akelige en chaotische nacht alleen.

Dat Jezus langs zij komt. Dat er iemand is die dat chaoswater onder de knie heeft, dat is meer een belofte dan een werkelijkheid. Dat wordt ons toegezegd in die woorden die, opnieuw niet toevallig, net zo klinken als de woorden die Mozes toegezegd krijgt in zijn woestijn, in zijn nacht: 'Ik ben het. Vreest niet'. 'Ik zal zijn die ik zijn zal'. Even dat moment waarop een mens kan wandelen met zijn God. En rustig kan slapen. Als vanzelf bereikt het schip - veilig onder zijn hoede - het land. Zoals het droge verschijnt als de wateren van wijken weten.

Maar dan breekt de dag weer aan. De volgende morgen zoals de evangelist Johannes schrijft. De nacht moge dan de nacht van de chaos zijn, de nacht van de inkeer en de eenzaamheid. De dag brengt weer een ander gevaar. Het risico van de oppervlakkigheid. Het risico onmiddellijk weer meegenomen te worden op de maalstroom van de dag. Al jaren heb ik de gewoonte in mijn omgeving een beetje rond te vragen of de vakantie nog een beetje ruimte, een beetje perspectief in het hoofd heeft achtergelaten. Steevast krijg ik het antwoord dat de vakantie alweer een langvergeten herinnering is, ook al ben je nog maar een krap weekje terug. We gaan weer over tot de orde van de dag. Maar dat wil nog wel eens bij uitstek niet de orde zijn waartoe de Heer ons roept. Scheepjes varen af en aan. Er is veel verwarring waar of de Heer nu wel of niet is. Het doet mij wat denken aan ons eigen leven overdag waarin wij wat gaan van hype naar hype. Tikje Olympische Spelen volgen, met een half oog nog iets gericht op de besmettingscijfers in Europa. Tot de volgende mode zich weer aandient. Met misschien dit verschil dat er zich onder de menigten toch iets heeft losgemaakt. Een vreemd verlangen. Een curieus gebeuren waarnaar men terugverlangt. Dat het even goed was en brood voor iedereen. Maar soms lijkt het er

wel op dat het je als mens niet echt vergund is om lang bij dit verlangen te verwijlen. Zozeer trekt het leven van alledag weer aan je en eist jouw onverdeelde aandacht op. Alsof het goden zijn en zo is het eigenlijk precies.

Als de menigte Jezus dan uiteindelijk vindt en hem de wat ongelukkige vraag stellen wanneer hij daar dan aangekomen is, krijgt deze menigte de wind van voren. Jullie, zo zegt Jezus, zochten mij niet omdat jullie tekenen hebben gezien maar omdat jullie van de broden gegeten hebben en op de weide verzadigd zijn geraakt. Zo vinden wij het vaker en eigenlijk structureel in het evangelie volgens Johannes: het totale misverstand en de volledige communicatiestoring tussen Jezus en zijn omgeving, zijn gesprekspartners. Meest in het oog springend in dit geval, is het gesprek dat Jezus heeft met de Samaritaanse vrouw aan de bron waarin een vergelijkbaar misverstand over water het geval is.

Maar, als ik dan nu toch even de advocaat van de duivel mag spelen, zijn die vragen en wensen van de menigte, en ook de vragen van die Samaritaanse vrouw, nu echt zo dom en niet ter zake? Is het zo vreemd dat mensen tamelijk eenvoudige wensen hebben? Iets van eten en water dat de dorst lest?

Natuurlijk neemt Jezus hun noden, hun wensen serieus. Anders zou hij ook niet de eerste keer, uit liefde voor die menigte, tot deze broodvermenigvuldiging over zijn gegaan. Hij wijst alleen op een ander en eigenlijk even praktische zorg. Wie zo leeft, van dag tot dag en eigenlijk niet met hoop op beter, krijgt toch weer honger. Krijgt toch weer dorst. Zal opnieuw ten prooi vallen aan slapeloze nachten waarin de demonen, waarin jouw demonen, niet zullen zwijgen. Waar Jezus zijn

gehoor gevoelig voor wil maken, is voor het teken dat achter de feiten verborgen is. Dat Hij het brood, dat hij het water is. Dat hij is wie hij is. Dat hij zijn zal wie hij zijn zal. En dat een mens dus niet veel anders hoeft te doen, dan in zijn buurt, in de buurt van zijn bevrijder te blijven en op hem te vertrouwen. En het malle is, dat wie vertrouwen heeft, rustig kan gaan slapen.

Amen.